

teerd, enkele weken vastgehouden en in gevangenschap duchtig onder handen genomen: enige tijd na zijn vrijlating werd hij wegens extreem pro-Duitse uitlatingen uit zijn functie bij de Nederlandse Unie ontslagen. Wat het artikel betrof dat mede door hem geschreven was: nog voor met het betrokken nummer van *De Unie* gecolporteerd werd, was aan de Nederlandse pers meegedeeld dat er geen woord uit geciteerd mocht worden. Homan kreeg van *Generalkommissar* Schmidt te horen dat juist doordat de bezetter zich bewust was dat de NSB 'nur eine kleine Minderheit der Bevölkerung' vertegenwoordigde terwijl de Nederlandse Unie eerder als 'die Vertreterin des ganzen Volkes' beschouwd kon worden, het standpunt dat de Unie met betrekking tot Seyss-Inquarts toespraak ingenomen had, 'eine grosse Enttäuschung' geweest was.¹ Er volgden, afgezien nog van de arrestatie van Kraus, algemene strafmaatregelen die kennelijk als waarschuwing bedoeld waren. Begin april werd de aparte vlag die de Unie in gebruik genomen had en die onder meer van de talloze Uniewinkels, van haar plaatselijke centra en van haar sociale voorlichtingsbureaus wapperde, verboden; voorts ontving de Nederlandse pers aanzegging dat zij 'tot nader order' geen enkel artikel uit *De Unie* citeren mocht²; tenslotte, en dat was het belangrijkste, werd bepaald dat met exemplaren van *De Unie* niet meer gecolporteerd mocht worden, evenmin met de brochures die de beweging uitgaaf.

Deze Duitse maatregelen hadden een averechts effect: zij dreven de Unie in een strijdpositie en schonken alleen al daardoor de leden nieuwe bezieling.

Veel activiteit was die leden niet mogelijk. Openbare vergaderingen mochten zij niet beleggen. Het was hun wél toegestaan, onderlinge discussiebijeenkomsten te houden, zij het dat men verlot van de betrokken procureurgeneraal nodig had als men met meer dan twintig personen bijeenkwam. Het lidmaatschap van vele leden droeg een nogal passief karakter maar er waren toch ook onder de zes- tot zeventienduizend personen die zich bij de Unie aangesloten hadden, duizenden z.g. Uniekringen gevormd die periodiek bijeenkwamen en die, voorzover zij Nederlanders uit alle lagen der bevolking en van verschillende politieke en godsdienstige gezindheid in een vast onderling contact brachten, een *novum* vormden in de vaderlandse geschiedenis. Het was de bedoeling dat men zich in die Uniekringen reken-schap gaf van de opbouw van een nieuw Nederland; wij nemen evenwel aan dat daarnaast, en misschien wel in de eerste plaats, in die besloten bijeenkomsten menig woord gewisseld werd over het algemene oorlogsverloop en dat er met verontwaardiging gesproken werd over het Duitse beleid,

¹ *Stimmungsbericht* (april 1941), p. 2. ² Noot voor de redacties no. 334, 3 april 1941 (DVK, 84 b).